

Český model
amerického kongresu

Ratifikace Úmluvy o mořském právu

Zpráva Výzkumné služby Kongresu

Ivan Fencí

1 Úvod

Úmluva Organizace spojených národů o mořském právu (*United Nations Convention on the Law of the Sea*, dále jen „Úmluva“)¹ je komplexní kodifikací mezinárodního mořského práva. Úmluva je zásadním dokumentem, pokud jde o mezinárodněprávní režim jednotlivých částí moře, zejména pak režim teritoriálního a volného moře, pokud jde o práva těžby, rybolovu nebo jiných hospodářských práv, nebo řešení sporů týkajících se moře a oceánů.

Spojené státy americké doposud Úmluvu neratifikovaly (proces přijetí a ratifikace Úmluvy viz *infra* 5). Úmluvu doposud ratifikovalo 168 států včetně Číny nebo Ruské federace nebo většiny evropských států.² Nutno podotknout, že Spojené státy Úmluvu neratifikovaly, nicméně se řídí některými jejími ustanoveními jako součást závazného mezinárodního obyčeje (viz *infra* 2.1). Tuto skutečnost demonstrují například operace Spojených států týkající se svobody plavby, tzv. FONOP (*Freedom of Navigation Operations*). Tyto operace jsou patrné například v prostoru Jihočínského moře.

Napříč politickým spektrem Spojených států v minulosti docházelo k diskuzím ohledně potřeby ratifikace Úmluvy. K Úmluvě se vyjádřilo několik tehdejších čelních představitelů státu, včetně tehdejší ministryně zahraničních věcí, ministra obrany nebo osob ve vysokých armádních pozicích. Otázkou ratifikace Úmluvy se zabýval také samotný Senát v rámci Výboru pro zahraniční vztahy.

2 Povaha Úmluvy z pohledu mezinárodního práva

2.1 Obecně k pramenům mezinárodního práva

Pramenem mezinárodního práva může být mezinárodní smlouva, univerzální nebo partikulární, nebo mezinárodní obyčej jakožto důkaz praxe států uznané za právo. Tyto prameny jsou v nauce označovány jako prameny primární (*primary source of international law*).³ Za pramen mezinárodního práva můžeme kromě mezinárodní smlouvy nebo mezinárodního obyčeje považovat také obecné právní principy, soudní rozhodnutí mezinárodních soudů, popřípadě učení znalců mezinárodního práva. Tyto prameny jsou tzv. prameny podpůrnými (*subsidiary means*).⁴

¹ Úmluva OSN o mořském právu, přijatá 10. 12. 1982, účinná od 16. listopadu 1994 UNTS roč. 1883, str. 3, Dostupná v anglickém znění z <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201833/volume-1833-A-31363-English.pdf>. Dostupná v českém znění z <http://www.windsea.cz/public/Image/sekce-typ-117/umluva-osn-o-morskem-pravu.pdf>

² Dostupné z http://www.un.org/depts/los/reference_files/chronological_lists_of_ratifications.htm

³ Statut Mezinárodního soudního dvora, přijatý 26. června 1945, účinný od 24. listopadu 1945, United Nations Treaty Series, roč. 33, s. 933, článek 38, písm. a), b)

⁴ Statut Mezinárodního soudního dvora, přijatý 26. června 1945, účinný od 24. listopadu 1945, United Nations Treaty Series, roč. 33, s. 933, článek 38, písm. d)

Pro účely dalšího výkladu týkajícího se Úmluvy jsou stěžejní mezinárodní smlouva a mezinárodní obyčej, resp. vzájemný vztah mezi těmito dvěma prameny. Smlouva je mezinárodní dohoda mezi státy uzavřená v písemné formě, která se řídí mezinárodním právem.⁵ Zatímco mezinárodní smlouva je dle Vídeňské úmluvy o smluvním právu psaným dokumentem (nutno podotknout, že za smlouvu dle mezinárodního práva lze považovat i smlouvy v písemné formě neuzavřené, tzv. tacitní dohody, ty jsou však pro naše účely irelevantní⁶), mezinárodní obyčej je živoucí jev, který vzniká za předpokladu přítomnosti dvou prvků – praxe států a tzv. prvku *opinio iuris*, který (zjednodušeně) představuje přesvědčení státu o právní závaznosti daného pravidla.⁷ Jinými slovy, pokud jsou státy přesvědčeny, že zde existuje určité pravidlo (například šíře teritoriálního moře) a ony se dlouhodobě tímto pravidlem řídí, vznikne mezinárodní obyčej, který je právně závazný.

Jaký je vztah mezi mezinárodní smlouvou a mezinárodním obyčejem? V první řadě je nutné podotknout, že smlouva i obyčej jsou co do právní závaznosti rovnocenné, tedy nelze konstatovat, že mezinárodní smlouva má před obyčejem přednost nebo opačně. Tyto dva prameny je tak potřeba zkoumat vždy odděleně, ale zároveň ve vzájemných souvislostech.⁸ Skutečnost, že Spojené státy americké Úmluvu neratifikovaly má za následek, že USA nejsou smluvní stranou Úmluvy, a tudíž Úmluva není pro Spojené státy závazná. To ovšem neznamená, že daná pravidla nezavazují Spojené státy ve formě mezinárodního obyčeje. Vždy je tak v konkrétním případě nutné zkoumat, zda dané pravidlo je mezinárodním obyčejem či nikoliv. Například šíře pobřežního moře a jednotlivá práva s pobřežním mořem související (například právo pokojného průjezdu) jsou obecně považovány za součást mezinárodního obyčejového práva.⁹

⁵ Vídeňská úmluva o smluvním právu, platná od 23. května 1969, účinná od 27. ledna 1980, United Nations Treaty Series, roč. 1155, článek 1, čl. 2

⁶ blíže k tacitním dohodám viz Čepelka Č. a Šturma P. *Mezinárodní právo veřejné*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. Právníké učebnice (Beck). ISBN 978-80-7179-728

⁷ Tak například u pravidel diplomatického protokolu lze uvažovat o praxi států, těžko však půjde o přesvědčení o právně závazném pravidlu. Lze si jen těžko představit, aby například neuklonění se představiteli královské koruny mělo za následek neplatnost následně sjednané smlouvy s tímto představitel.

⁸ Pokud budeme chtít odpovědět na otázku, zda je určitá činnost zakázaná mezinárodním právem, budeme hledat pravidla jak v mezinárodních smlouvách, tak se budeme snažit nalézt existenci mezinárodního obyčeje. Je možné, že dané pravidlo zakazující určitou činnost nalezneme jak ve smlouvě, tak v obyčeji. V tomto případě bude nutné zhodnotit, které pravidlo se v kontextu dané situace použije. Můžeme použít jak mezinárodní smlouvu, tak mezinárodní obyčej (pravidla zpravidla nebudou zcela totožná, mohou se vzájemně překrývat nebo jít nad rámec druhého pramene).

⁹ MacRae L. *Customary International Law and the United Nations Convention on the Law of the Treaty*. 13 Cal. W. Int'l L.J. 181 (1983)

3 Obsah Úmluvy

3.1 Mořská pásma

Úmluva v první řadě vymezuje jednotlivá mořská pásma. Pásmo, které se rozkládá od linie největšího odlivu podél pobřeží¹⁰ až do vzdálenosti 12 námořních mil od této linie se nazývá pobřežní moře (též teritoriální moře nebo teritoriální vody). Pobřežní stát má možnost stanovit šíři svého pobřežního moře až po tuto hranici 12 námořních mil (může však stanovit i šíři menší, v praxi k tomu však nedochází). Pásmo pobřežního moře je součástí území pobřežního státu.¹¹

Ačkoliv je pobřežní moře součástí území daného pobřežního státu, mají lodě ostatních států, a to i lodě válečné, tzv. právo pokojného proplutí pobřežním mořem.¹² Úmluva však stanoví řadu podmínek, které musí loď využívající tohoto práva splňovat. Loď nesmí ohrožovat mír, veřejný pořádek nebo bezpečnost pobřežního státu.¹³

Za hranicí pobřežního moře se rozkládá přílehlá zóna, a to do šíře 24 námořních mil od základní linie. V tomto pásmu může pobřežní stát provádět kontroly k tomu, aby zabránil porušování celních, finančních, přistěhovaleckých nebo zdravotnických předpisů, popřípadě aby bylo trestáno porušení předpisů, k němuž došlo na jeho území nebo v pobřežním moři.¹⁴ Jinými slovy, pobřežní stát může „pronásledovat“ a kontrolovat cizí loď v přílehlé zóně, pokud tato loď porušila jeho právní předpisy.

Úmluva dále vymezuje tzv. výlučnou ekonomickou zónu, která se rozkládá až do 200 námořních mil od základní linie¹⁵ Ve výlučné ekonomické zóně požívají všechny státy (tedy pobřežní i vnitrozemské) svobody plavby a přeletu, jakož i dalších způsobů využívání moře, například kladení podmořských kabelů a potrubí.¹⁶ Právo rybolovu a těžby však ve výlučné ekonomické zóně přísluší pouze pobřežnímu státu.

Tzv. kontinentální šelf je dalším z pásem stanovených Úmluvou. Kontinentální šelf se rozprostírá od hranice pobřežního moře po celém přirozeném prodloužení jeho pevninského území k vnější hranici kontinentálního okraje (nejvzdálenější hranicí je hranice 300 námořních mil) anebo do vzdálenosti 200 námořních mil od základní linie tam, kde vnější hranice kontinentálního okraje této vzdálenosti

¹⁰ tzv. základní line (*baseline*), viz čl. 5 Úmluvy

¹¹ Viz čl. 2 Úmluvy

¹² Viz čl. 18 Úmluvy

¹³ Viz čl. 19 Úmluvy. O ohrožení půjde například v případech použití síly nebo hrozby silou, nakládání nebo výsadek jednotek, letadel vrtulníků, provádění výzkumné činnosti, znečišťování životního prostředí apod. Ponorky musejí plout na hladině a musejí mít vztyčenou vlajku.

¹⁴ Viz čl. 33 Úmluvy

¹⁵ Viz čl. 57 Úmluvy

¹⁶ Viz čl. 58 Úmluvy

nedosahuje. Teoreticky je tak možné, že kontinentální šelf splývá s výlučnou ekonomickou zónou. V tomto pásmu má pobřežní stát práva na těžbu nerostných surovin. Ostatní státy mají obdobná práva jako v případě výlučné ekonomické zóny, navíc však mohou v pásmu kontinentálního šelfu rybařit.

Za hranicí pobřežního moře, tj. od vzdálenosti 12 námořních mil, se rozkládá volné moře. Volné moře tedy zahrnuje jak přilehlou zónu, tak výlučnou ekonomickou zónu a kontinentální šelf (zde jsou ale práva třetích států omezená daným pásmem, viz výše). Režim volného moře umožňuje pobřežním i všem dalším státům možnost svobody plavby a přeletu, svobodu kladení podmořských kabelů, svobodu budování umělých ostrovů, svobodu rybolovu, svobodu vědeckého výzkumu.¹⁷ Volné moře je určeno zásadně pro mírové účely.¹⁸

3.2 Ochrana a regulace těžby a rybolovu, ochrana životního prostředí

Úmluva poskytuje zásadní ochranu pro zachování mořského životního prostředí. Reguluje možnosti provádění výzkumu moře a mořského dna a stanoví možnosti pro výměnu dat a námořních technologií. Jednou z nejdůležitějších částí Úmluvy je regulace průzkumu a využívání zdrojů z mořského a oceánského dna za hranicí národní jurisdikce (tedy za hranicí pobřežního moře).¹⁹ Úmluva stanoví, že mořské zdroje (ať už zdroje živé či neživé) jsou společným dědictvím lidstva.²⁰ Úmluva zřídila Mezinárodní organizaci pro mořské dno, které byla svěřena správa nad mořskými zdroji.²¹

3.3 Systém řešení mezinárodních sporů

Úmluva v části XV obsahuje systém řešení mezinárodních sporů, které vzniknou v souvislosti s výkladem nebo aplikací Úmluvy. Tyto spory mají být řešeny zásadně mírovými prostředky.²² Možnostmi takového řešení mezinárodního sporu mohou být Mezinárodní tribunál pro mořské právo (*International Tribunal for the Law of the Sea*, ITLOS), jehož statut je součástí přílohy č. VI Úmluvy, Mezinárodní soudní dvůr, rozhodčí tribunál ustavený za podmínek stanovených v příloze VII Úmluvy a zvláštní rozhodčí tribunál ustavený za podmínek stanovených v příloze VIII Úmluvy (jde o taxativně vymezený okruh sporů, například spory o ochranu životního prostředí, námořní výzkum, znečištění prostředí, více viz článek 1 přílohy č. VII Úmluvy). V rámci přistoupení k Úmluvě státy mohou zvolit jeden nebo více způsobů řešení mezinárodních sporů.²³ Pokud následně dojde ke sporu, použije se ten

¹⁷ Viz čl. 87 Úmluvy

¹⁸ Viz čl. 88 Úmluvy

¹⁹ ITLOS. *The Tribunal* [online.]. [vid. 31. 12. 2018]. Dostupné z <https://www.itlos.org/en/the-tribunal/>

²⁰ Viz preambule Úmluvy

²¹ International Seabed Authority [vid. 31. 12. 2018]. Dostupné z <https://www.isa.org.jm>

²² Viz čl. 279 Úmluvy

²³ Deklarace jednotlivých členských států Úmluvy jsou dostupné zde <https://www.itlos.org/en/jurisdiction/declarations-of-states-parties/declarations-made-by-states-parties-under-article-287/>

mechanismus, který zvolily obě strany. Pokud strany nezvolily stejný mechanismus, spor může být předložen pouze rozhodčímu orgánu podle přílohy VII, pokud se státy nedohodnou jinak. Nad rámec těchto orgánů Úmluva zřídila také Komoru pro spory týkající se mořského dna (*Seabed Disputes Chamber*), která je oprávněna dávat poradní posudky.²⁴

ITLOS je judiciálním orgánem se sídlem v Hamburku, který se skládá z 21 nezávislých soudců. Jurisdikce tribunálu je mandatorní (povinná) pouze v případech, kdy jde o zadržení lodě cizího státu. V opačném případě musejí státy s předložením sporu ITLOSu souhlasit. Mezinárodní soudní dvůr se sídlem v Haagu je judiciální orgán stojící mimo Úmluvu. Byl zřízen přijetím Statutu Mezinárodního soudního dvora, který je nedílnou součástí Charty OSN. Rozhodčí orgány podle přílohy VI a VII Úmluvy se skládají vždy z určitého počtu arbitrů, které si volí strany sporu. Generální tajemník OSN vede seznam těchto arbitrů, ze kterých mohou strany sporu vybírat své arbitry.

4 Úmluva z pohledu USA

Na půdě Spojených států amerických probíhá posledních několik dekád debata o ratifikaci Úmluvy. Odpůrci přijetí Úmluvy jsou zejména mezi konzervativními politiky, přičemž mezi touto částí politického spektra převládá názor, že užší zapojení Spojených států do mezinárodních organizací nebo přístup k multilaterálním (vícestranným) mezinárodním smlouvám je v rozporu se zájmy Spojených států.

Součástí této výzkumné zprávy je demonstrativní výčet argumentů pro ratifikaci a proti ratifikaci Úmluvy. Tyto argumenty mohou sloužit jako podklad pro jednání na plénu Senátu, nicméně není v zásadě nutné omezovat se pouze na argumenty zde uvedené.²⁵

4.1 Argumenty pro ratifikaci Úmluvy

Úmluva je zcela zásadním právním instrumentem, pokud jde o kodifikaci práv vztahujících se ke svobodě plavby nebo přeletu, která jsou stěžejní pro pohyb amerických ozbrojených složek. Tato práva zahrnují například právo pokojného průjezdu pobřežním mořem cizího státu (viz výše), a to i bez předchozí notifikace pobřežnímu státu, právo tranzitu, které umožňuje lodím, letadlům a ponorkám pohybovat se skrze mezinárodní průplavy, a konečně práva spojená se svobodou moří zahrnující tranzit a přelet přes volné moře (včetně výlučné ekonomické zóny a kontinentálního šelfu).²⁶ V této souvislosti je však nutno podotknout, že Spojené státy teoreticky požívají všech těchto práv z titulu mezinárodního obyčejového práva. Vždy je však potřeba zkoumat, zda každé jednotlivé pravidlo obsažené v Úmluvě

²⁴ ITLOS. *The Tribunal* [online.]. [vid. 31. 12. 2018]. Dostupné z <https://www.itlos.org/en/the-tribunal/>

²⁵ Výčet je pouze demonstrativní ukázkou. Lze nalézt velké množství dalších argumentů podporující pozici obou táborů. Pro bližší studium lze doporučit webovou platformu „*Unclos debate*“, která je dostupná zde <https://www.unclosdebate.org/positions>

²⁶ Více zde <https://www.unclosdebate.org/argument/864/us-ratification-unclos-best-way-preserve-freedom-navigation-rights>

má povahu mezinárodního obyčeje a je tudíž závazné (k tomu viz výše). Ratifikací Úmluvy by zároveň došlo k podstatnému rozšíření kontinentálního šelfu, který by se například při pobřeží Aljašky rozšířil až na 600 námořních mil oproti současným 200 námořních mil.²⁷

Ratifikace Úmluvy by měla pozitivní dopad na životní prostředí, ochranu živých druhů i nerostných zdrojů a surovin a zachování mořských ekosystémů. Pokud by Spojené státy Úmluvu ratifikovaly, vyslaly by tak pozitivní signál demonstrující závazek Spojených států nadále se podílet na ochraně životního prostředí. Zároveň by Spojené státy vyvrátily mýtus, že neeticky přistupují ke svým mezinárodněprávním závazkům.²⁸ Jako protiargument lze uvést, že ratifikací Úmluvy by organizace zabývající se ochranou životního prostředí získaly „zadní vrátka“ pro vynucení silnější regulace činností s dopadem na životní prostředí ze strany Spojených států, a to zejména z toho důvodu, že Úmluva obsahuje řadu méně určitých ustanovení ukládající státům povinnost činit vše, co je v jejich silách, aby ochránily životní prostředí. Ratifikací Úmluvy by však Spojené státy získaly enormní přístup k přírodnímu bohatství, tedy zejména k živým druhům (v rámci rybolovu), ropě a zemnímu plynu a nerostům, a to v rozsahu jednotlivých mořských pásem.²⁹

Ratifikace Úmluvy by podpořila postavení Spojených států jako námořní velmoci. Přistoupením k Úmluvě by Spojené státy získaly možnost účastnit se diskuzí o budoucnosti Úmluvy na mezinárodních fórech. Zároveň by Spojené státy ukázaly svou vůli a ochotu spolupracovat jako námořní velmoc na mezinárodní úrovni s ostatními státy.³⁰

4.2 Argumenty proti ratifikaci Úmluvy

Odpůrci ratifikace Úmluvy často zmiňují jako jeden z hlavních argumentů skutečnost, že Úmluva ve své současné podobě odráží mezinárodní obyčejové právo a z toho důvodu není nutné ke smlouvě přistupovat – pravidla obsažená v Úmluvě totiž Spojené státy zavazují ve své obyčejové podobě bez nutnosti ratifikace.³¹

Ratifikací Úmluvy by Spojené státy ztratily část své suverenity. Úmluva zřizuje řadu institucí, jmenovitě například Mezinárodní organizaci pro mořské dno a ITLOS, které jsou vybaveny výkonnými a soudními

²⁷ <http://www.ratifythetreatynow.org/about-treaty>

²⁸ Více zde <https://www.unclosdebate.org/argument/compare/848/1427>

²⁹ The American Sovereignty Campaign. *What Is the Law of the Sea Treaty* [online]. [vid. 31. 12. 2018]. Dostupné z <http://www.ratifythetreatynow.org/about-treaty>

³⁰ Více zde <https://www.unclosdebate.org/argument/395/us-ratification-unclos-would-boost-us-global-leadership>

³¹ <https://www.unclosdebate.org/argument/855/us-already-abides-unclos-matter-customary-international-law-and-domestic-policy>

pravomocemi, Ratifikací Úmluvy by *de iure* přešly pravomoci z federálních orgánů na tyto orgány mezinárodní, čímž by se Spojené státy vzdaly části své suverenity.³²

Odpůrci přistupují negativně k článku 88 Úmluvy. Toto ustanovení stanoví, že „*oceány mohou být využívány pouze pro mírové účely*“. Vezmeme-li v úvahu, že Spojené státy americké mají v současné době 10 letadlových lodí třídy Nimitz rozmístěných po celém světě³³, nehledě na další pravidla nebo základny, přijetí Úmluvy by mohlo ohrozit účinnost vedení války proti nepřátelům Spojených států. Nutno podotknout, že Úmluva samotné rozmístění vojenských plavidel na volném moři (případně pokojné proplutí přes teritoriální moře) nijak nezakazuje. Ustanovení tak lze považovat pouze za určitý typ deklarace. Někteří republikánští senátoři se domnívají, že by ratifikací Úmluvy došlo k limitaci možnosti provádět utajené operace a operace ponorek v pobřežních mořích.³⁴

4.3 Pokusy o ratifikaci

24. dubna 2004 se Jeane Kirkpatrick (ze státu Oklahoma, bývá řazena mezi neokonzervativce v rámci republikánské strany) vyslovila proti ratifikaci Úmluvy před Výborem pro ozbrojené složky. Kirkpatrick argumentovala tím, že „ratifikace oslabí možnost Spojených států na sebeobranu. Kirkpatrick byla v letech 1981-1985 velvyslankyní Reaganovy administrativy.³⁵

15. května 2007 prezident George Bush urgoval Senát ke schválení Úmluvy s odůvodněním, že tím bude zajištěna suverenita nad pobřežním mořem, výlučnou ekonomickou zónou a kontinentálním šelfem a nad zdroji, které s v těchto pásmech nacházejí. Zároveň Bush zmínil, že ratifikací úmluvy bude zajištěna větší mobilita námořních jednotek Spojených států.³⁶ S podporou prezidenta Bushe hlasoval 31. října 2007 Výbor pro zahraniční vztahy poměrem 17 ku 4 pro začlenění ratifikace Úmluvy na plénum Senátu.³⁷

Hillary Clinton (tehdy jako ministryně zahraničních věcí za Obamovy administrativy) zaslala Výboru pro zahraniční vztahy své vyjádření, kde se vyslovila pro ratifikaci Úmluvy, zejména s ohledem na pozitivní hospodářské dopady (možnost těžby nerostných surovin a lovu ryb, resp. s ohledem na ochranu těchto

³² Více zde <https://www.unclosdebate.org/argument/660/us-participation-unclos-will-undermine-national-sovereignty>

³³ ČTK, iDnes.cz. *Nová letadlová loď US nastoupila do služby. Nádhera, rozplýval se Trump* [online] 23. července 2017 [vid 31. 12. 2018] Dostupné z https://zpravy.idnes.cz/donald-trump-uss-gerald-ford-letadlova-lod-fj1-/zahranicni.aspx?c=A170723_100113_zahranicni_aha

³⁴ Kevin Drawaugh. U.S. Senate panel backs Law of the Sea treaty [online] 31. října 2007 [vid. 31. 12. 2007] Dostupné z <https://www.reuters.com/article/idUSN31335584>

³⁵ Jeane J. Kirkpatrick. *Testimony before the Senate Armed Forces Committee*. 8. dubna 2004. Dostupné z https://www.globalsecurity.org/military/library/congress/2004_hr/040408-kirkpatrick.pdf

³⁶ The White House. Office of the Press Secretary Presidential Statement on Advancing U.S. Interests in the World's Oceans [online] 15. března 2007 [vid. 31. 12. 2018]. Dostupné z <https://georgewebush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2007/05/20070515-2.html>

³⁷ Kevin Drawaugh. U.S. Senate panel backs Law of the Sea treaty [online] 31. října 2007 [vid. 31. 12. 2007] Dostupné z <https://www.reuters.com/article/idUSN31335584>

práv jako výlučných práv Spojených států v určitých mořských pásmech) a zajištění svobody plavby pro Spojené státy.³⁸

Pro ratifikaci se vyslovil taktéž například Leon Panetta (narozen v Kalifornii, demokratický politik a ministr obrany v Obamově administrativě) a Martin Dempsey (americký generál, v současné době ve výslužbě).³⁹

14. července 2012 se Výbor pro zahraniční vztahy vyslovil na tzv. 24 hvězdičkovém zasedání (jednání se účastnilo 6 čtyřhvězdičkových generálů ze všech 4 ozbrojených složek Spojených států) pro ratifikaci Úmluvy. Každý z přítomných generálů byl pro ratifikaci.⁴⁰

28. června se Obchodní komora Spojených států, Americký ropný institut, Národní asociace výrobců a organizace Verizon Communications vyslovily před Výborem pro zahraniční vztahy pro ratifikaci Úmluvy s odůvodněním, že přijetí Úmluvy by posílilo americkou ekonomiku a pomohlo vytvářet ve Spojených státech nová pracovní místa.⁴¹

16. června 2012 34 republikánských senátorů podepsalo dopis určený Výboru pro zahraniční vztahy, kde se senátoři vyjádřili proti ratifikaci.⁴² Vzhledem k tomu, že 34 senátorů je dostatečný počet pro to, aby byl souhlas s ratifikací Senátem odmítnut (blíže viz níže).⁴³ Později však došlo k prohlášení Lisi Murkowski (republikánská senátorka za Aljašku), že rozhodnutí bylo čistě politické a v případě, že by skutečně došlo k hlasování na plénu Senátu, Americká obchodní komora by zajistila dostatečný počet republikánských hlasů pro ratifikaci Úmluvy.⁴⁴

Kritika Úmluvy přicházela vždy spíše od politických konzervativců, kteří považují zapojení v mezinárodních strukturách a smluvních instrumentech za rozporné se zájmy Spojených států. Skupina republikánských senátorů vedených Jimem Inhofem z Oklahomy zablokovala ratifikaci Úmluvy s

³⁸ Written testimony of Hillary Rodham Clinton, Secretary U.S. Department of State. 23. března 2012 Dostupné online z

https://www.foreign.senate.gov/imo/media/doc/REVISED_Secretary_Clinton_Testimony.pdf

³⁹ The American Sovereignty Campaign. *What Is the Law of the Sea Treaty* [online]. [vid. 31. 12. 2018]. Dostupné z <http://www.ratifythetreatynow.org/about-treaty>

⁴⁰ United States Committee on Foreign Relations. *24 Star Military Witness Strong Support for Law of the Sea Treaty* [online] 14. června 2012 [vid. 31. 12. 2018] Dostupné z

<https://www.foreign.senate.gov/press/chair/release/24-star-military-witnesses-voice-strong-support-for-law-of-the-sea-treaty>

⁴¹ The American Sovereignty Campaign. *What Is the Law of the Sea Treaty* [online]. [vid. 31. 12. 2018]. Dostupné z <http://www.ratifythetreatynow.org/press-releases>

⁴² The Hill. Zack Colman. *Republican Senator says sea treaty might pass after election* [online] 17. srpna 2012 [vid. 31. 12. 2018] Dostupné z <https://thehill.com/policy/energy-environment/244101-murkowski-sea-treaty-might-pass-in-lame-duck>

⁴³ The Washington Times. Kristina Wong a Sean Lengell. *DeMint. Law of the Sea Treaty now dead* [online] 16. června 2012 [vid. 31. 12. 2018] Dostupné z

<https://www.washingtontimes.com/news/2012/jul/16/demint-says-law-sea-treaty-now-dead/>

⁴⁴ The Hill. Zack Colman. *Republican Senator says sea treaty might pass after election* [online] 17. srpna 2012 [vid. 31. 12. 2018] Dostupné z <https://thehill.com/policy/energy-environment/244101-murkowski-sea-treaty-might-pass-in-lame-duck>

odůvodněním, že Úmluva bude mít dopad na státní suverenitu Spojených států. Oproti tomu Bushova administrativa, Pentagon a Výbor pro zahraniční vztahy obecně ratifikaci Úmluvy přijímali pozitivně. Obecně je však nutné poznamenat, že všechny zainteresované strany musejí iniciovat komplexní diskuzi o právní závaznosti jednotlivých částí Úmluvy, vztahu Úmluvy k jiným mnohostranným úmluvám (zejména ve vztahu k životnímu prostředí) a vztahu k americkým federálním zákonům (zejména co do rozsahu potřebných změn v americké legislativě), které se týkají životního prostředí, ochrany druhů divokých zvířat, chemikálií a režimu pobřežního moře.⁴⁵

5 Proces schvalování mezinárodní smlouvy v Senátu

Senát samotnou mezinárodní smlouvu neratifikuje, tato pravomoc náleží dle Ústavy pouze prezidentovi Spojených států.⁴⁶ Dává pouze souhlas (*consent*) k ratifikaci. Úlohou Senátu v rámci celého procesu je zároveň dát své doporučení (*advice*) k následnému ratifikačnímu procesu. Souhlas, resp. doporučení (*consent and advice*) dává Senát po předložení mezinárodní smlouvy prezidentem.

V okamžiku, kdy je mezinárodní smlouva doručena Senátu ke schválení, Senát má v zásadě několik možností, jak postupovat. Senát může smlouvu schválit nebo odmítnout, popřípadě má možnost udělit svůj souhlas za současného uložení určitých podmínek. Těmito podmínkami se rozumí zejména stanovení výhrad k textu mezinárodních smluv, sepsání výkladových stanovisek, deklarací a jiných prohlášení. Prezident, případě též druhá smluvní strana smlouvy, musí následně rozhodnout, zda podmínky stanovené Senátem přijmou a upraví konkrétní ustanovení smlouvy nebo smlouvu neuzavrou.⁴⁷ Tento přístup je problematický v případě multilaterálních úmluv jako je Úmluva o mořském právu. V tomto případě je nutné odlišit, jakým způsobem a vůči komu se jednotlivé výhrady uplatní.

Senát nemusí předloženou mezinárodní smlouvu projednat. V takovém případě bude smlouva „ležet“ v Senátu do doby, než prezident svůj návrh stáhne. Výjimečně může být návrh stažen i samotným Senátem.⁴⁸

⁴⁵ Lawrence A. Kogan. Hat Goes Around Comes Around: How UNCLOS Ratification Will Herald Europe's Precautionary Principle as U.S. Law. *Santa Clara Journal of International Law*. 2009, roč. 7, str. 23. Dostupné online zde

<https://digitalcommons.law.scu.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1064&context=scujil>

⁴⁶ viz článek 2 odst. 2 Ústavy Spojených států amerických: „[President] shall have Power, by and with the Advice and Consent of the Senate, to make Treaties, provided two thirds of the Senators present concur“

⁴⁷ United States Senate. *Treaties* [online]. [vid. 9. 2. 2019]. Dostupné z <https://www.senate.gov/artandhistory/history/common/briefing/Treaties.htm>

⁴⁸ tamtéž

Předložená mezinárodní smlouva se schvaluje na plénu Senátu, může ji však předcházet jednání v rámci Výboru pro zahraniční vztahy (*Foreign Relations Committee*). Aby byl dán souhlas k ratifikaci mezinárodní smlouvy, je nutné, aby se kladně vyjádřily alespoň dvě třetiny přítomných senátorů.⁴⁹

5.1 Funkce výhrad v mezinárodní smlouvě

V rámci projednávání mezinárodní smlouvy jsou, jak bylo výše naznačeno, stěžejní tzv. výhrady k mezinárodní smlouvě. Jak tyto výhrady fungují z pohledu mezinárodního práva a z pohledu Spojených států?

Při sjednávání mezinárodní smlouvy, resp. při přistoupení k takové mezinárodní smlouvě může stát učinit výhradu, tj. může prohlásit, že se určité ustanovení smlouvy vůči tomuto státu neaplikuje, tedy že nemá žádné právní účinky. Tato výhrada má potom účinky vůči těm státům, které výhradu daného státu přijali. Pokud stát výhradu nepřijme, smluvní vztah mezi těmito dvěma státy nevzniká (vzniká ale mezi státem činícím výhradu a těmi státy, které výhradu přijaly).⁵⁰

Výhrady k mezinárodní smlouvě činí ve Spojených státech v rámci ratifikačního procesu prezident. Senát však má výhradní pravomoc stanovit (v rámci svého *consent and advice*), jaké výhrady k mezinárodní smlouvě má prezident Spojených států učinit.

⁴⁹ k bližšímu studiu procesu přijímání mezinárodních smluv viz Congressional Research Service, Library of Congress. *Treaties and Other International Agreements: The Role of of the US Senate*. Leden 2001, dostupné zde <https://www.govinfo.gov/content/pkg/CPRT-106SPRT66922/pdf/CPRT-106SPRT66922.pdf>

⁵⁰ Čepelka Č. a Šturma P. *Mezinárodní právo veřejné*. Praha: C.H. Beck, 2008. Právnícké učebnice (Beck). ISBN 978-80-7179-728

6 Závěr

Ačkoliv se nejedná o národní legislativu, mezinárodní smlouva dokáže, pokud daný stát zavazuje, podstatným způsobem zasáhnout do vnitřních i vnějších poměrů daného státu. S ratifikací Úmluvy o mořském právu bude bezpochyby spojena řada ekonomických důsledků, Spojené státy získají ochranu svých výsadních práv pro těžbu a rybolov v příslušných mořských pásmech. Zároveň však dojde k větší regulaci těchto činností a Spojené státy budou muset při těžbě rybolovu nebo výzkumu moře, oceánu a mořského dna postupovat v souladu s příslušnými ustanoveními Úmluvy. Ratifikace Úmluvy by se taktéž zásadním způsobem dotkla pohybu vojenských jednotek, lodí, ponorek a letadel napříč moři a oceány. Otázkou samozřejmě zůstává, zda Spojené státy již v současné době nejsou vázány těmito pravidly ve své obyčejové podobě. Ratifikací Úmluvy by Spojené státy získaly možnost řešit relevantní spory s jinými státy prostřednictvím mezinárodních judičiálních orgánů a arbitráží. Je samozřejmé, že v rámci těchto orgánů mohou být Spojené státy i stranou „žalovanou“.

Senát Spojených států amerických hraje zcela zásadní roli v rámci ratifikačního procesu mezinárodní smlouvy. Najde-li se dostatečný počet senátorů, kteří se vyjádří proti udělení souhlasu s ratifikací, dojde k zablokování mezinárodní smlouvy a Spojené státy nebudou smluvním instrumentem vázány. Pro prezidenta je stanovisko Senátu závazné.

7 Zdroje

Čepelka Č. a Šturma P. *Mezinárodní právo veřejné*. Praha: C.H. Beck, 2008. Právnícké učebnice (Beck). ISBN 978-80-7179-728

Congressional Research Service, Library of Congress. *Treaties and Other International Agreements: The Role of of the US Senate*. Leden 2001, dostupné zde <https://www.govinfo.gov/content/pkg/CPRT-106SPRT66922/pdf/CPRT-106SPRT66922.pdf>

Lawrence A. Kogan. Hat Goes Around Comes Around: How UNCLOS Ratification Will Herald Europes Precautionary Principle as U.S. Law. *Santa Clara Journal of International Law*. 2009, roč. 7, str. 23.

Dostupné online zde

<https://digitalcommons.law.scu.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1064&context=scujil>

United States Committee on Foreign Relations. *24 Star Military Witness Strong Support for Law of the Sea Treaty* [online] 14. června 2012 [vid. 31. 12. 2018] Dostupné z

<https://www.foreign.senate.gov/press/chair/release/24-star-military-witnesses-voice-strong-support-for-law-of-the-sea-treaty>

The American Sovereignty Campaign. *What Is the Law of the Sea Treaty* [online]. [vid. 31. 12. 2018]. Dostupné z <http://www.ratifythetreatynow.org/press-releases>

The Hill. Zack Colman. *Republican Senator says sea treaty might pass after election* [online] 17. srpna 2012 [vid. 31. 12. 2018] Dostupné z <https://thehill.com/policy/energy-environment/244101-murkowski-sea-treaty-might-pass-in-lame-duck>

MacRae L. *Customary International Law and the United Nations Convention on the Law of the Treaty*. 13 Cal. W. Int'l L.J. 181 (1983)

The Washington Times. Kristina Wong a Sean Lengell. *DeMint. Law of the Sea Treaty now dead* [online] 16. června 2012 [vid. 31. 12. 2018] Dostupné z

<https://www.washingtontimes.com/news/2012/jul/16/demint-says-law-sea-treaty-now-dead/>

Kevin Drawaugh. U.S. Senate panel backs Law of the Sea treaty [online] 31. října 2007 [vid. 31. 12. 2007] Dostupné z <https://www.reuters.com/article/idUSN31335584>

The White House. Office of the Press Secretary Presidential Statement on Advancing U.S. Interests in the Worlds Oceans [online] 15. března 2007 [vid. 31. 12. 2018]. Dostupné z <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2007/05/20070515-2.html>

Kevin Drawaugh. U.S. Senate panel backs Law of the Sea treaty [online] 31. října 2007 [vid. 31. 12. 2007] Dostupné z <https://www.reuters.com/article/idUSN31335584>

Written testimony of Hillary Rodham Clinton, Secretary U.S. Department of State. 23. března 2012 Dostupné z

https://www.foreign.senate.gov/imo/media/doc/REVISED_Secretary_Clinton_Testimony.pdf

The American Sovereignty Campaign. *What Is the Law of the Sea Treaty* [online]. [vid. 31. 12. 2018]. Dostupné z <http://www.ratifythetreatynow.org/about-treaty>

<https://www.unclosdebate.org/argument/compare/848/1427>

The American Sovereignty Campaign. *What Is the Law of the Sea Treaty* [online]. [vid. 31. 12. 2018]. Dostupné z <http://www.ratifythetreatynow.org/about-treaty>

<https://www.unclosdebate.org/argument/395/us-ratification-unclos-would-boost-us-global-leadership>

ČTK, iDnes.cz. *Nová letadlová loď US nastoupila do služby. Nádhera, rozplýval se Trump* [online] 23. července 2017 [vid. 31. 12. 2018] Dostupné z https://zpravy.idnes.cz/donald-trump-uss-gerald-ford-letadlova-lod-fj1-/zahranicni.aspx?c=A170723_100113_zahranicni_aha

<http://www.ratifythetreatynow.org/about-treaty>

ITLOS. *The Tribunal* [online.]. [vid. 31. 12. 2018]. Dostupné z <https://www.itlos.org/en/the-tribunal/>

International Seabed Authority [vid. 31. 12. 2018]. Dostupné z <https://www.isa.org.jm>

Úmluva OSN o mořském právu, přijatá 10. 12. 1982, účinná od 16. listopadu 1994 UNTS roč. 1883, str. 3, Dostupná v anglickém znění z

<https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201833/volume-1833-A-31363-English.pdf>.

Dostupná v českém znění z <http://www.windsea.cz/public/Image/sekce-typ-117/umluva-osn-o-morskem-pravu.pdf>

Dostupné z http://www.un.org/depts/los/reference_files/chronological_lists_of_ratifications.htm

Statut Mezinárodního soudního dvora, přijatý 26. června 1945, účinný od 24. listopadu 1945, United Nations Treaty Series, roč. 33, s. 933, článek 38, písm. a), b)

Vídeňská úmluva o smluvním právu, platná od 23. května 1969, účinná od 27. ledna 1980, United Nations Treaty Series, roč. 1155, článek 1, čl 2